

NIEZALEŻNY SAMORZĄDNY ZWIĄZEK ZAWODOWY

Solidarność
REGION MAZOWSZE

MATERIAŁY
NA PIERWSZE WALNE ZEBRANIE DELEGATÓW
CZĘŚĆ DRUGA

MAZOWSZE

WARSZAWA CZERWIEC 1981 ROKU

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI MIĘDZYzakładowego KOMITETU ZAŁOŻYCIELSKIEGO NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” REGION MAZOWSZE

POWSTANIE I ORGANIZACJA ZWIĄZKU W REGIONIE

Latem 1980 roku przetoczyła się przez Warszawę fala strajków, z których najbardziej widoczny był strajk pracowników MZK. Były one bezpośrednio spowodowane kolejną próbą wprowadzenia podwyżki cen żywności. Kiedy w drugiej połowie sierpnia rozpoczął się historyczny dziś strajk w Stoczni Gdańskiej, większość zakładów warszawskich była już po strajkach (np. Ursus), nie było więc stosownego klimatu do ponownych strajków. Niemniej jednak dnia 21.VIII powołano w Ursusie z inicjatywy Z. Bujaka, Z. Janasa i J. Łojaka, Robotniczy Komitet Solidarności ze Strajkującymi Robotnikami Wybrzeża. Sześć dni później rozpoczyna strajk solidarnościowy Huta Warszawa, na czele Komitetu Strajkowego staje Seweryn Jaworski. Liczne zakłady pracy, przede wszystkim wyższe uczelnie i instytuty badawcze, ślą do Gdańska popierające rezolucje. Dn. 31.VIII podpisano Porozumienie w Gdańsku, a 4.IX na zebraniu Komitetu Założycielskiego w Ursusie Henryk Wujec przedstawił koncepcję związku regionalnego. Koncepcja ta została zaaprobowana wstępnie przez przedstawicieli ok. 20 innych zakładów i przedsiębiorstw, w tym m.in. MZK, FSO, IBJ. Przyjęto zasadę, że skład Komitetu Założycielskiego jest otwarty i będą do niego dołączać przedstawiciele wielkich zakładów pracy, na których w pierwszym okresie opierała się siła Związku. O ostatecznym kierunku kształtowania się regionu zdecydowało przyłączenie się do Komitetu Założycielskiego Huty Warszawa.

W tym samym mniej więcej czasie grupa przedstawicieli różnych instytutów i Uniwersytetu Warszawskiego zainicjowała powstanie innego związku, który ostatecznie przyjął nazwę NSZZ Prac. Nauki, Techniki i Oświaty. Miał on zrzeszać pracowników szkolnictwa wszystkich szczebli a także PAN i instytutów resortowych. Związek ten organizował się bardzo szybko i już 10.IX odbył się pierwszy Zjazd Delegatów, na którym uchwalono statut i wybrano władze związku. Przewodniczącym został Z. Bibrowski (Inst. Podst. Problemów Techniki PAN), a Wiktor Kulerski (Szk. Podst. nr 138) jego wiceprzewodniczącym. Od samego początku NSZZ PNTiO współpracował ściśle z „Mazowszem” delegując do kontaktów W. Kulerskiego.

Od 2.IX działał zorganizowany przez A. Maciarewicza punkt informacyjny przy ul. Bednarskiej, który z dniem 4.IX został zaakceptowany jako punkt informacyjny Mazowsza. Dn. 6.IX Mazowsze rozpoczęło swą działalność w lokalu przy ul. Hożej 42. Polegała ona wtedy głównie na rejestracji kon-

taktów w różnych zakładach pracy, rejestrowaniu powstających Komitetów Założycielskich, udzielaniu porad prawnych i organizacyjnych oraz interwencjach. Później Biuro Mazowska przeniosło się częściowo do lokalu Klubu Inteligencji Katolickiej, częściowo do lokalu „Więzi”.

W dniu 15.IX na zebraniu Komitetu Założycielskiego (który zaczęto nazywać Prezydium) podjęto decyzję o wystąpieniu na zbliżającym się zjeździe w Gdańsku na rzecz rejestracji wszystkich nowopowstających niezależnych związków zawodowych pod wspólnym statutem i utworzenia tym samym jednego ogólnopolskiego związku. W dwa dni później w Gdańsku uchwalono powołanie Solidarności. W jej skład nie mógł wejść ze względów formalno-proceduralnych NSZZ PNTiO, który musiał zwołać na 13.X kolejny Zjazd Delegatów celem uchwalenia zmian statutowych umożliwiających przejście organizacji zakładowych tego związku do „Solidarności”. Moment ten oznaczał zakończenie podziału niezależnego ruchu związkowego na terenie Mazowska.

Głównym zadaniem Komitetu Założycielskiego było wypracowanie koncepcji organizacyjnej Związku oraz uruchomienie komórek administracyjnych niezbędnych do realizacji zadań i działań podejmowanych przez Związek.

Od pierwszych dni realizowana była przyjęta na wzór Gdańska koncepcja związku terytorialnego zrzeszającego wszystkie zawody i branże. Uchwała Rady Państwa o rejestracji związków zawodowych zmusiła nas do szukania takiej koncepcji ruchu związkowego, aby zabezpieczyć słabe okręgi (słabo uprzemysłowione) przed możliwością rozbijania ich przez władze. Opracowana i zatwierdzona przez Komitet Założycielski koncepcja została zaprezentowana na I Zjeździe Krajowym w dn. 17.IX, gdzie została przyjęta w głosowaniu przedstawicieli regionów.

W dniu 19.XII.80 r. Komitet Założycielski uchwalił skład Prezydium (Zbigniew Bujak, Seweryn Jaworski, Andrzej Jordan, Jacek Knap, Janusz Kondrasiuk, Wiktor Kulerski, Jan Łojak, Maciej Madeyski, Mirosław Odorowski, Janusz Onyszkiewicz, Henryk Wujec) i skład Zarządu: przedstawiciele Ursusa, Huty Warszawa, Z.M. im. Nowotki, FSO, MZK, Zakł. im. Świerczewskiego (VIS), Zakłady im. Róży Luksemburg, Zakł. im. Waryńskiego, TEWA, Polcolor, Politechnika, WZT, PAN, MPT, Zakł. im. Kasprzaka, PZO, WSK-PZL, Uniwersytet, a także przedstawiciele 5 najwcześniej zorganizowanych branż (służba zdrowia, poligrafia, kolejarze, biura projektów, budownictwo) i przedstawiciele województw wchodzących w skład regionu.

W dniu 13.II dokooptowano do składu Prezydium Wojciecha Kamińskiego z MZK. W dniu 20.II uchwalono ostateczny regulamin prac prezydium i zarządu. Skład tymczasowego zarządu poszerzono o przedstawiciela PKS i ostatecznie ustalono, że zakłady pracy, których przedstawiciele weszli w skład prezydium mają drugiego przedstawiciela, utrzymującego stałe kontakty z zakładem, zaś największym zakładom (Ursus, Huta Warszawa, FSO) przysługuje prawo do dwu przedstawicieli.

W zebraniach brali też udział z głosem doradczym eksperci i doradcy,

przedstawiciel konsultantów, przedstawiciel Komisji Interwencyjnej i przedstawiciel pracowników biura. Jako obserwatorzy brali udział przedstawiciele komisji koordynacyjnych i oddziałów miejskich.

Kolejnym zadaniem było formowanie komórek administracyjnych. W pierwszym okresie (do grudnia) praca MZK-u realizowana była siłami społecznymi, w grudniu pojawiły się pierwsze etaty.

1. Dział Konsultacji i Sekcja Zebrań

Pierwszym organizatorem Konsultantów i Sekcji Zebrań był J. Onyszkiewicz. Dział ten rozpoczął pracę 8.IX.1980 r. Do jego zadań w pierwszym okresie działalności naszego Związku należało: udzielanie szczegółowych informacji na temat możliwości zakładania komitetów założycielskich NSZZ „Solidarność” i wysyłanie przedstawicieli na zebrania założycielskie i wyborcze. Pionierską tę pracę przyjęli na swoje barki społeczni konsultanci — ludzie najofiarniejsi i o najwyższych walorach społecznikowskich. Byli to w początkowym okresie ochotnicy z Ursusa, Uniwersytetu oraz część młodzieży KIK-owskiej. Obecnie istnieją dwa zespoły: konsultanci udzielający informacji na miejscu (jedna osoba na pełnym i trzy na pół etatu oraz liczni pracownicy społeczni), a także zespół obsługujący zebrania (dwie osoby etatowe i pracownicy społeczni). Obecnie odpowiedzialny za ten dział pracy jest Bartłomiej Piotrowski.

2. Komisja Interwencji

Została zorganizowana przez Z. Romaszewskiego na przełomie września i października 1980. Od końca listopada do połowy maja (wcześniej nie rejestrowano zgłoszeń) wpłynęło 3496 spraw. Komisja zajmuje się przede wszystkim trudnościami robionymi kołom przez administrację, załatwia też sprawy indywidualne (na ogół sprawy warunków pracy lub płacy, sprawy socjalno-bytowe, sprawy zwalniania pracowników, w tym zwolnień związanych z reorganizacją, sprawy mieszkaniowe). Drugim kierunkiem działalności jest interweniowanie w przypadku represji wobec działaczy związku (np. zwolnienia pracowników cywilnych MON i MSW za tworzenie ogniw „Solidarności”, zatrzymania osób rozklejających plakaty itp.). Większość interwencji jest skuteczna. Obecnie prace Komisji prowadzi Zofia Romaszewska.

3. Komisja Mediacyjna

Powstała w końcu stycznia 1981 r. dla likwidowania sporów i konfliktów wewnątrzwiązkowych. Lista członków obejmuje 18 nazwisk, praktycznie aktywnych jest 10 osób. Doprowadzono do końca 150 spraw. Od maja działa wspólnie z Komisją Interwencji, co ułatwia techniczną obsługę działalności. Prace Komisji prowadzi Marek Nowicki.

4. Wszechnica Robotnicza

We wrześniu został zorganizowany przez działaczy KIK kurs szkoleniowy dla członków komitetów założycielskich NSZZ Mazowsze. W październiku przygotowano drugi kurs, trwający przeszło dwa miesiące, w którym uczestniczyli działacze komitetów założycielskich i członkowie Związku. (początkowo 50 pod koniec 100 osób). W listopadzie rozpoczął pracę zespół, którego celem było przygotowanie programu i form dalszego szkolenia. Zespół powołał radę programową i przyjął nazwę Wszechnica Robotnicza „Solidarności” Regionu Mazowsze. Z ramienia prezydium odpowiedzialny za Wszechnicę został Henryk Wujec. Wszechnica zorganizowała kurs dla przewodniczących i wiceprzewodniczących komitetów KZ, obejmujący ok. 20 zajęć. Przeznaczony jest dla wszystkich KZ w grupach kilkudziesięciu-osobowych.

Od lutego do maja uruchomiono 23 kursy, są uruchamiane następne. Zorganizowano też kurs dla skarbników KZ i wydrukowano dla nich instrukcję. Odbywały się też zebrania szkoleniowe dla zarządu poświęcone określonym tematom. Przygotowano kursy dla zajmujących się sprawami socjalnymi, ochroną zdrowia pracowników i zagadnieniami prawnymi. Otwarcie wykładów wszechnicy nastąpiło w Zakładach im. Róży Luxemburg w dniu 15.XII. 1981 r. równocześnie z otwarciem w Zakładach MZK. Rada programowa przygotowała około 40 wykładów odbywających się w zakładach pracy, poświęconych tematom związkowym. Wykłady te łączą się z dyskusjami o sprawach Związku. Dotychczas odbyło się sto kilkadziesiąt spotkań — frekwencja od kilkudziesięciu do kilkuset osób. Jednym z ważniejszych celów Wszechnicy jest powstanie otwartego dla wszystkich Uniwersytetu Robotniczego.

5. Komisja informacji i środków przekazu

1. Biuro prasowe zajmuje się technicznymi sprawami związanymi z obsługą prasy: jak akredytacja dziennikarzy w organizacjach konferencji prasowych (raz na tydzień), kontrola autoryzacji akredytacji sektorów itp. Biuro oparte jest na pracy społecznej.

2. Biuro analiz prowadzi studia nad aktualnymi potrzebami Związku w zakresie upowszechniania opinii Związku na różne tematy, a także przeciwdziałania w stosunku do akcji propagandowych godzących w interesy Związku. Biuro prowadzi spotkania przeciętnie raz w tygodniu.

3. Biuro informacji i łączności zajmuje się zbieraniem informacji z terenu całego kraju, a w szczególności Regionu Mazowsze, opracowywaniem ich oraz wydawaniem dwa razy dziennie teleksowego bieżącego serwisu informacyjnego na potrzeby innych MKZ-ów, a także większych kół „Solidarności” w Regionie oraz w kraju. Do zadań biura należy także utrzymywanie sieci łączności zwykłej i awaryjnej zarówno z kołami i oddziałami Związku w Regionie jak i innymi MKZ-tami. iBuro Informacyjne wspólnie z OBS-em wydaje codziennie Biuletyn Informacyjny i Wiadomości Dnia. Ukazało się ponad sto numerów — nakład 10 000 egz.

4. Niezależność jest pismem Regionu Mazowsza ukazującym się od 9.X. 1980. Początkowo był to tygodnik, choć ze względów technicznych ukazywał się w praktyce co 10 dni. W okresie gotowości strajkowej w związku ze sprawą Bydgoszczy Niezależność łącznie z NTO i istniejącym jeszcze również Informatorem Bieżącym rozpoczęła wydawanie codziennej gazety strajkowej. Od tego czasu Niezależność ukazuje się jako pismo codzienne. Założycielem i redaktorem pisma przez dłuższy czas był Jan Łojak, obecnie tę funkcję sprawuje Konrad Bieliński. Do chwili obecnej ukazało się 50 numerów Niezależności. Nakład pisma wynosi 25 000 egz.

5. Agencja „Solidarności” AS jest agencją powołaną przez prasę związkową. Organizacyjnie jest częścią struktury KISP, jest jednak niezależna pod względem finansowym i programowym. AS wydaje w tygodniu biuletyn o objętości kilkudziesięciu stron zawierający przegląd wydarzeń tygodnia, wybór podstawowych dokumentów, opracowań i ekspertyz oraz przedruków prasy związkowej. Ukazało się ponad siedemnaście numerów AS-a. Redaktorem AS jest Helena Łuczywo. Nakład wynosi 1500 egz., cena 50 zł.

6. NTO było pismem Związku NSZZ PNTiO i przeszło do Mazowsza w momencie połączenia się Związku z Mazowszem. Był to tygodnik, który początkowo spełniał rolę informatora kół nauki techniki i oświaty. W dniu 1.V. za zgodą prezydium zmienił formułę stając się miesięcznikiem publicystyczno-społecznym. NTO redaguje zespół, nakład ok. 1500 egz., cena ok. 10 zł. zależnie od objętości.

7. Redakcja radiowa realizuje programy dla radiowęzłów zakładowych. Powstała ona kilka miesięcy temu i wydała już czternaście jednogodzinnych programów na kasyety. Odbiorcami ich są zakłady w całej Polsce. (W tygodniu nagrywa się ok. 1200 kaset). Redakcją kieruje Marek Chlebowicz. Cena nagranej kasety wynosi 150 zł., gdy oddano na wymianę nową taśmę — 30 zł.

8. Wydawnictwa znajdują się obecnie w stadium organizacji. Uzyskano lokal przy ul. Krasińskiego, który obecnie jest remontowany. W stadium załatwiania są inne sprawy techniczne jak maszyny poligraficzne, papier etc. Wydawnictwami kieruje Mirosław Chojecki.

9. Kolportaż zajmuje się rozprowadzaniem prasy związkowej. Jest to zadanie trudne zważywszy na rozległość Regionu oraz na to, że Region wydaje pismo codziennie. Do końca marca kolportaż odbywał się w lokalu Regionu. Od tej pory wprowadzono (opracowany wcześniej) dwustopniowy system kolportażu, zgodnie z którym prasa jest dostarczana do 25 punktów do godziny 10 rano, skąd odbierają ją przedstawiciele komisji zakładowych. Są stwierdzone opóźnienia w dostawie prasy do punktów.

10. Dział poligrafii zajmuje się drukiem wszystkich pism związkowych, materiałów, ulotek itp. Nie zajmuje się natomiast drukiem na potrzeby wydawnictw. Działalność poligraficzna była prowadzona od początku dzięki pomocy „NOWEJ” i „GŁOSU”. Drukarnie te nie podały kosztów, jakie poniosły na rzecz NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze. Orientacyjnie można je oszacować na ok. 300 tys. zł. Pierwszy ofset A4 Region otrzymał w końcu

listopada. Pierwsze etaty pracowników są od grudnia. Obecnie zespół liczy 10 osób, pracuje na trzy zmiany. Miesięczny przerób papieru wynosi 6 ton. Są obecnie dwa ofsety formatu A3 (jeden w remoncie), dwa formatu A4, uruchamia się ofset A2. Odpowiedzialny za pracę działu jest W. Łuczywo.

11. Sekcja fotograficzna prowadzi dokumentację fotograficzną ważniejszych wydarzeń z życia Związku. W chwili obecnej archiwum liczy ok. 5000 negatywów, w zdecydowanej większości czarno-białych, obejmujących okres od sierpnia ub. roku. Trudności etatowe sprawiły, że nie zdołano zapewnić regularnego ukazywania się fotogazetek ani też ich kolportażu. Sekcja fotoreporterów skupia trzech pracowników etatowych, siedmiu społecznych. Praca zespołu trwa od początku istnienia Związku. Koordynacją prac fotografów zajmuje się K. Szczewińska.

Zarząd gwarantuje sobie prawo do zamieszczania artykułów w prasie regionu. W przypadku niespełnienia przez redakcję oczekiwań członków Związku, Zarząd ma prawo rozwiązania redakcji. Poza tym redakcje są niezależne od Zarządu (teksty nie podlegają cenzurowaniu). Koszty pracy, wydawania i kolportażu są pokrywane z funduszu Regionu. Dochód wpływa na konto Regionu i jest czterokrotnie wyższy od kosztów. Dochód z pism jest przeznaczany na pokrycie kosztów pracy komisji informacji. Z ramienia prezydium prace całej komisji prowadzi Janusz Onyszkiewicz.

6. Sekcja Zagraniczna

Powstała formalnie w końcu grudnia 1980 r. Poprzednio kontaktami zajmował się rzecznik prasowy, kierownik biura i sekretariat. Obecnie zatrudnione są trzy osoby (dwa i pół etatu). Zadaniem sekcji jest utrzymywanie kontaktów z zagranicznymi związkami zawodowymi i bezpośrednio informowanie o problemach „Solidarności”. Przyjęto zasadę utrzymywania kontaktów ze wszystkimi związkami zawodowymi, bez uprzywilejowań i dyskryminacji. Organizowano ich spotkania z członkami zarządu i prezydium oraz spotkania w zakładach pracy. Udzielano bezpośrednich informacji i utrzymywano kontakty korespondencyjne. Przyjmowano też delegacje związków na wysokim szczeblu, które przyjeżdżały do „Solidarności”, a zatrzymywały się w Warszawie (Japonia — SOHYO, Francja — CFDT, Biuro MOP). Organizowano wyjazdy za granicę przedstawicieli Regionu: J. Onyszkiewicz w lutym do Francji, trzysobowej delegacji (J. Mamontowicz, W. Kieliszczak i K. Śliwiński) w marcu do Francji, Z. Bujaka w delegacji KKP do Japonii w maju i M. Grudzińskiego (kierownik biura Regionu Mazowsze) — wyjazd szkoleniowy do Francji w maju. Sporadycznie Sekcja pośredniczyła w wyjazdach przedstawicieli zakładów pracy i sekcji branżowych. Prace sekcji prowadzi Krzysztof Śliwiński.

7. Zespół do spraw sekcji zawodowych i branżowych.

W związku z żywiołowym, niekontrolowanym powstaniem sekcji branżowych i zawodowych odpowiedzialny za nie członek Prezydium Zarządu Re-

gionu Mazowsze Andrzej Jordan na przełomie roku 1980/1981 zorganizował grupę w składzie: Andrzej Jordan (kierownik grupy), Marek Cybulski, Wojciech Voggt, Łukasz Abgarowicz. Grupa ta, celem uregulowania trybu powoływania oraz celów i metod działania sekcji opracowała przy współudziale mec. mec. J. Olszewskiego i A. Grabińskiego „Zasady powoływania i funkcjonowania Komisji Koordynacyjnych reg. Mazowsze” przyjęte przez Zarząd w dniu 13.02.81 r. Zasady te miały ściśle określić rolę sekcji w naszym Związku. W oparciu o nie zweryfikowano większość regulaminów istniejących wcześniej sekcji, jak również zatwierdzano regulaminy nowopowstające.

Niestety, praca ta mimo założenia ścisłej ewidencji sekcji i nawiązania z nimi łączności, nie uporządkowała działania sekcji, wykazujących tendencje do samowoli w kontaktach z władzami oraz uzurpowania sobie praw władz związkowych. Jedną z przyczyn organizacyjnych takiego stanu rzeczy był brak jednolitego stosunku do spraw sekcji w różnych MKZ-ach. W związku z powyższym grupa zorganizowała w dniu 24.04.1981 r. spotkanie przedstawicieli MKZ-ów odpowiedzialnych za sprawy sekcji. Wzięli w nim udział przedstawiciele 24 MKZ-ów. Efektem spotkania była wymiana doświadczeń i wypracowanie jednolitego stanowiska w sprawie tworzenia i funkcjonowania sekcji, jak również i roli w naszym Związku, ujętego w opracowanych w trakcie spotkania projekcie wytycznych (AS nr 15).

W związku z obserwowaniem wzrastającego zagrożenia ze strony sekcji dla całości naszego Związku oraz ujawnianiem się ich licznych niedomagań strukturalnych i funkcjonalnych uniemożliwiających wykonanie założonych zadań, grupa stworzyła koncepcję sekretariatów do spraw sekcji zawodowych i branżowych (opublikowaną w Niezależności nr 49).

Wszyscy członkowie grupy działają społecznie. Do pomocy zatrudniona jest 1 sekretarka (od 1 maja), prowadząca biuro i dokumentację. Biuro zlokalizowane jest w siedzibie Regionu Mazowsze. Lokal udostępniony jest przedstawicielom sekcji jako punkt konsultacyjny.

8. Działalność oddziałów terenowych

Powstawanie oddziałów terenowych rozpoczęło się spontanicznie od listopada 1980, podstawę formalną stworzyła uchwała Zarządu z 3.01.1981 r. Obecnie pracują 44 oddziały, w tym jeden — Grójec — w województwie radomskim. Działalność oddziałów obejmuje sprawy organizacyjno-związkowe oraz ogólnospołeczne na swoim terenie. W niektórych oddziałach pracują komisje interwencyjne. Oddziały prowadzą też kolportaż prasy i wydawnictw Regionu, niektóre wydają własną prasę.

Wśród niespełnionych zadań jest uchwała, że Zarząd wyznacza swych łączników do współpracy z poszczególnymi oddziałami. Stałe kontakty z oddziałami utrzymuje z ramienia Zarządu Tadeusz Kłopotowski.

9. Komisja Kultury

Statut naszego Związku nakłada na jego władze obowiązek prowadzenia działalności oświatowo-kulturalnej. W celu realizacji praktycznych zadań z tego wynikających powołany został dział kultury, którym kierował z pełnomocnienia Prezydium Janusz Ścisłowski (Ursus). W celu wypracowania właściwych koncepcji działań w zakresie rozwijania życia kulturalnego przez Związek, powołany został zespół doradców do spraw kultury. Zespół ten rozwinął działania w następujących kierunkach:

- pełna informacja kulturalna (informator kulturalny, informacja telefoniczna, współpraca z redakcją audycji dla radiowęzłów),
- konsultacje (ogólne i specjalistyczne),
- pośrednictwo między twórcami a komisjami zakładowymi (imprezy, wystawy, spotkania autorskie),
- sondaż form kultury czynnej,
- sondaż odbioru kultury artystycznej,
- działalność kulturalno-propagandowa,
- działania kulturalne w siedzibie Regionu.

Wśród zorganizowanych imprez wymienić należy:

- wydanie pierwszego numeru Informatora Kulturalnego,
- zorganizowanie w dniu 11.04.81 w ZDK „Cora” spotkania artystów i twórców warszawskich z przedstawicielami KZ,
- zorganizowanie obchodów 1-go i 3-go Maja,
- oficjalne przekazanie dn. 21.05.81 zebranych 1-go Maja pieniędzy przewodniczącemu NSZZ RI „Solidarność” z projekcją filmu „Gorączka”,
- zorganizowanie konkursu na plakat 1-szo i 3-ciomajowy,
- opracowanie redakcyjne i graficzne faksymilowego wydania Konstytucji 3-go Maja,
- przygotowanie do druku „Śpiewników Majowych”.

Do najważniejszych należy zaliczyć działania nad wypracowaniem odpowiedniego statusu i statutu Zakładowych Domów Kultury (uniezależnienia ich od działalności władz) tak aby służyły one załogom zakładów pracy.

10. Ośrodek Badań Społecznych.

OBS jest rozwinięciem działalności ośrodka przy ul. Bednarskiej. Ośrodek został zorganizowany przez Antoniego Maciarewicza. W Ośrodku prawnicy Andrzej Grabiński, Jarosław Kaczyński, Andrzej Czuma i Jan Olszewski udzielali porad i tłumaczyli podstawy prawne, na których opiera się nowy ruch związkowy. Opracowano i wydano periodyki na temat jak tworzyć wolne związki zawodowe, na czym polega działalność związkowa, jak powinny funkcjonować kasy pracownicze itp. Na przełomie września i października 1980 r. w Ośrodku powstały społeczne komisje zajmujące się problematyką reformy gospodarczej, samorządu pracowniczego, ochrony zdrowia załóg pracowniczych, opieki społecznej i psychiatrii, budownictwa mieszka-

niowego. W grudniu postanowiono w oparciu o statut NSZZ „Solidarność” (rozdz. VII pkt 1 i 2) utworzyć Ośrodek Badań Społecznych, który ostatecznie powstał 17.I.1981 r. (pierwsze posiedzenie Rady Programowej, sformułowanie statutu i wybór sekretarza naukowego). Decyzje te zatwierdziło Prezydium MKZ NSZZ „Solidarność” region Mazowsze dn. 16.II.1981 r.

Prace Ośrodka nadzoruje Rada Programowa, która działała także jako podstawowe ciało doradcze związku w regionie. W skład Rady wchodzi obecnie 16 osób, wśród nich 5 prawników, 5 socjologów, 2 ekonomistów, 2 historyków, 1 lekarz psychiatra i 1 wychowawca. Bieżącą działalnością Ośrodka kieruje z ramienia Rady wybierany na okres dwu lat w tajnym głosowaniu sekretarz naukowy Ośrodka, który uczestniczy w pracach prezydium zarządu Regionu i przekazuje opinie Rady. W ramach Ośrodka działa obecnie 9 pracowni: socjologiczna, historii najnowszej, pracownia prawna, pracownia oświaty i wychowania, pracownia zdrowia psychicznego, Rada d/s Alkoholu, zespół d/s budownictwa mieszkaniowego, zespół d/s zróżnicowania społecznego i minimum socjalnego. W stadium organizacyjnym znajduje się zespół historii i doktryn ruchu związkowego. Pracownikami kierują członkowie Rady. Pracownie dzielą się na zespoły badawcze (w zależności od potrzeb 2—17 zespołów).

Prace Ośrodka skupiają się na wykonywaniu ekspertyz i opracowań na zlecenie władz i ogniw Związku. Poza tym prowadzone są także długofalowe prace badawcze. Szczególnie należy podkreślić wagę opracowań zespołów socjologicznych ośrodka, które mają zasięg ogólnokrajowy, co zostało uzgodnione z OPSZ. Jest to jedyny tego typu zespół w ramach całego Związku, a więc i w kraju. Jego rozwój zależy obecnie wyłącznie od nakładów finansowych. Ośrodek współpracuje stale z OPSZ, w którego pracach bierze udział 5 członków Rady Programowej: Wiesław Chrzanowski, Jacek Kurczewski, Antoni Maciarewicz, Jan Olszewski. Ich udział miał szczególne znaczenie w pracy nad тезami do programu NSZZ „Solidarność”, zwłaszcza w zakresie gospodarki, problematyki prawnej i ideowej.

Ośrodek opracował dotychczas 55 ekspertyz i raportów, z których wiele przeznaczonych było na użytek całego Związku i stało się podstawą odpowiednich decyzji KKP. Większość z nich była publikowana w wydawanych we współpracy z Biurem Informacyjnym WIADOMOŚCIACH DNIA (codzienny biuletyn związkowy, dotychczas ukazało się 114 numerów), w piśmie ROZMOWY (dwutygodniowy biuletyn pracowni oświaty i wychowania OBS przeznaczony na użytek nauczycieli) i w ZESZYTACH OBS — periodycznym wydawnictwie naukowym OBS (dotychczas ukazało się 5 zeszytów, w najbliższym czasie ukażą się 2 następne, a 3 są w przygotowaniu).

Ośrodek zatrudnia obecnie 13 osób (łącznie z redakcją Wiadomości Dnia), które pobierają pensje od 5—6 tys. zł miesięcznie. Członkowie Rady Programowej oraz sekretarz naukowy pracują społecznie i nie są zatrudnieni przez Związek.

Ośrodek utrzymuje kontakty z odpowiednimi placówkami japońskich zw. zaw. Sohyo, zw. zaw. w RFN (DGB) oraz szwedzkich zw. zaw.

11. Pracownia plastyczna

Pracownia powstała na przełomie września i października. Wykonano 10 plakatów (Michał Więckowski). Pracownia zatrudniała do marca jedną osobę, obecnie trzy. Wykonuje też inne prace plastyczne (tablice informacyjne, ulotki), a także organizuje wystawy.

12. Sekretariat

Sekretariat działa społecznie od września 1980. Od stycznia 1981 r. zatrudnia 4 osoby na dwóch zmianach. Do czasu przeprowadzki na ul. Mokotowską pełnił funkcję biura informacji ogólnej, kancelarii pism przychodzących i wychodzących, recepcji dla interesantów zagranicznych i sekretariatu. Obecnie odpadła funkcja recepcji dla gości zagranicznych. Ilość obowiązków się zmniejszyła, nadal jednak sekretariat pełni funkcję biura informacji ogólnej. Dział ten wymaga dalszego doskonalenia organizacji pracy.

13. Dział rejestracji

Funkcjonował od początku działalności Związku. Z początku było dużo spraw niedopracowanych i nieuzupełnionych, jak brak wpisywania na dokumentach dat rejestracji zakładów pracy i innych adnotacji, co rzutuje do chwili obecnej na możliwości korzystania z kartoteki. W okresie maksymalnego nasilenia rejestracji kół pracowało tam więcej osób. Obecnie jest jeden pracownik etatowy. Nadal jeszcze zgłaszają się zakłady pracy do rejestracji. Aktualnie jest zarejestrowanych 3561 kół.

14. Dział kont bankowych

Funkcjonuje od listopada. Jego zadaniem jest rejestracja kont bankowych organizacji zakładowych. Zatrudnia 2 osoby. Dziennie przyjmuje i wydaje od 15 do 20 kont.

15. Dział spraw osobowych

Zatrudnia obecnie jedną osobę. Poza angażowaniem i zwalnianiem pracowników sporządza dane do listy płac, załatwia bilety miesięczne i karty żywnościowe dla pracowników.

16. Dział administracyjno-gospodarczy

Rozpoczął pracę we wrześniu. Zatrudnia obecnie 26 osób. Do jego zadań należy zabezpieczenie i eksploatacja obiektów NSZZ Solidarność Region Mazowsze, związane z tym konserwacje i naprawy oraz zabezpieczenie transportu. Dział ten zajmuje się zaopatrzeniem biura zarządu w niezbędne materiały, sprzęt i urządzenia do działalności biura.

WSPÓLPRACA Z KOŚCIOŁEM I DUCHOWIEŃSTWEM

MKZ Mazowsze uznając wielką rolę Kościoła Katolickiego w dziedzinie etyki, moralności, kultury i historii Polski od samego powstania Regionu nawiązał i podtrzymywał bliskie, serdeczne i pełne szacunku stosunki z Kościołem i duszpasterstwem. Ksiądz Prymas Wyszyński przyjmował przedstawicieli Regionu czterokrotnie, udzielając rad i wskazówek, służąc mediacją w sprawach wielkiej wagi i łagodząc ostre konflikty między władzą państwową a Związkiem. Szczególnie wielkiej wagi dla nas było przyjęcie Prezydium Mazowsza w dniu 19.X.1980 r., kiedy to Ksiądz Prymas odprawił w swojej prywatnej kaplicy Mszę św. w intencji Mazowsza oraz wygłosił specjalnie opracowaną homilię, której treść jest nam dotąd nieomylnym drogowskazem. Ostatni raz skorzystaliśmy z jego głębokiej mądrości i nie dającego się zastąpić pośrednictwa w przeddzień grożącego nam strajku generalnego spowodowanego nieodpowiedzialnymi poczynaniami władz w sprawie Bydoshczy.

Utrzymywaliśmy również żywe i owocne stosunki z wieloma innymi duchownymi, z których głębokiej wiedzy oraz szczerzej pomocy czerpaliśmy zawsze pożytek. Szczególnie wymienić tu należy sekretarza Księdza Prymasa — ks. Piaseckiego, ks. kanclerza Kurii Króla, ks. dyrektora duszpasterstwa akademickiego Uszyńskiego i kapelana służby zdrowia i Huty Warszawa ks. Popieluszkę.

Z wielką boleścią przyjęliśmy wiadomość o śmierci Księdza Prymasa i natychmiast przystąpiliśmy do pomocy w przygotowaniu uroczystości pogrzebowych, w których to pracach wzięło bezpośredni udział wiele tysięcy członków Związku. Z wielkim żalem musieliśmy również odstąpić od poświęcenia nowego lokalu Regionu z powodu żałoby po Księdzu Prymasie.

KONTAKTY Z WŁADZAMI MIASTA

Pierwszy kontakt z władzami miasta podjęto 22.IX.1980 roku (z Prezydentem Majewskim). Od tego czasu kontakty te utrzymywane były w odstępach tygodniowych. Rozmowy prowadzone z władzami miasta obejmowały szeroki wachlarz spraw długofalowych oraz wiele spraw bieżących o dużym ciężarze gatunkowym. Między innymi znajdowały się tam sprawy:

- zagwarantowania bezpieczeństwa i możliwości działania dla działaczy, współpracowników i konsultantów Związku,
- dostępu Związku do środków masowego przekazu (lokalnych),
- opublikowania oświadczenia o celach działania Związku,
- należytego zaopatrzenia ludności w żywność (ziemniaki), energię elektryczną, węgiel i gaz (w okresie zimowym),
- przydziału lokalu dla MKZ-u, Ośrodka Badań Społecznych, poligrafii,
- żądania odpowiedniego zapłacenia ekwiwalentu za wolne soboty,

- interwencji w sprawach pobicia pracowników MZK,
- sprawiedliwego przydziału mięsa na okres świąt Bożego Narodzenia,
- odpowiedniego systemu rozdziału kartek na artykuły reglamentowane,
- przydziału gablot informacyjnych dla publikacji związkowych,
- żądanie wyświetlania w kinach ogólniedostępnych filmu „Robotnicy 80”,
- organizacji zespołu do spraw kontroli magazynów żywnościowych,
- dostosowania sieci handlu do 5-dniowego tygodnia pracy,
- generalne omówienie sytuacji w zatrudnieniu, mieszkaniowej, w budowie szpitali, przychodni lekarskich i właściwym funkcjonowaniu komunikacji masowej,
- profilaktyki w sprawie zagrażającego bezrobocia,
- powołania zespołu do przeglądu lokali dla szpitalnictwa i służby zdrowia,
- obchodów Marcowych,
- obchodów 1- i 3-majowych,
- prowokacyjnych ulotek anonimowych o wyraźnym zabarwieniu antysemitycznym, częściowo sygnowanych przez „Grunwald”,
- przydziału maszyn poligraficznych i papieru dla Regionu,
- marnotrawstwa mięsa,
- zmiany przeznaczenia budowanych koszar ZOMO na szpital,
- uciążliwości stacjonowania oddziałów radzieckich koło Marysina,
- uciążliwości protestacyjnego studentów w sprawie obrony więzionych za przekonania,
- organizacji uroczystości pogrzebowych Księdza Prymasa Wyszyńskiego,
- ochrony środowiska,
- przedszkoli (propozycje i rozwiązania bieżące i docelowe).

SPRAWOZDANIE FINANSOWE

I. Wstęp

Działalność finansowa MKZ rozpoczęta została we wrześniu 1980 r. i do 10 grudnia prowadzona była całkowicie w ramach pracy społecznej. Polegała ona głównie na gromadzeniu i zabezpieczeniu dokumentów dotyczących obrotów finansowych (wpłat i wypłat).

Wpływy w tym okresie pochodziły głównie z darowizn (w mniejszym zakresie ze składek) przekazywanych do kasy MKZ oraz z datków wkładanych do puszeki. Wydatki głównie były związane z działalnością poligraficzną i organizacyjną.

Od 10 grudnia 1980 r. zgłosiły się do pracy dwie emerytki, które pomimo bardzo trudnych warunków pracy, zaprowadziły porządek w dokumentacji księgowej i do końca stycznia opracowały bilans za okres do 31 grudnia 1980 r. (przedstawiony na spotkaniu w Hali Gwardii 6 kwietnia br.). Od tego momentu cała działalność finansowa była księgowana na bieżąco. Kolejny bilans przedstawiony jest w dalszej części niniejszego opracowania.

Należy przy tym zaznaczyć, że znaczną trudnością w regularnym księgowaniu wpływów było i jest nieregularne przekazywanie składek przez Komisje Zakładowe. Duże trudności techniczne wywołało niepodawanie na przelewach i przekazach pieniężnych numerów kół oraz okresu, którego przelewy te dotyczą.

Największe miesięczne wpłaty na konto Regionu dokonywane były przez MPT — 163 000 zł, ZWUT — 150 000 zł, ZWAR — 140 000 zł, Dom Słowa Polskiego i Domy Towarowe Centrum — po 100 000 zł.

Ponadto dzięki wpłatom pozostałych średnich i małych organizacji zakładowych takich jak SPOLEM, szpitale, Lamina, PONAR i PKS stało się możliwe poza pokrywaniem bieżących kosztów działalności Regionu dotowanie bardzo małych kół znajdujących się okresowo w trudnej sytuacji finansowej i nie będących w stanie zabezpieczyć wypłat zasiłków statutowych i refundacji kosztów skierowań do sanatorium.

Ponadto wpłaty tych kół umożliwiły zgromadzenie na koncie sumy ok. 45 mln zł stanowiącej rezerwę finansową Regionu.

Zestawienie obrotów i sald na dzień 30 kwietnia 1981 r.

Nr konta	Nazwa konta	Obroty		Salda	
		Winien	Ma	Winien	Ma
001	Środki trwałe	1.457.768,—	—	1.457.768,—	—
011	Umorzenie środków trwał.	375.627,—	375.627,—	—	—
082	Inwestycje	1.410.015,—	1.410.015,—	—	—
101	Kasa	4.813.335,50	4.776.823,60	36.511,90	—
109	Inne środki pieniężne	11.700,—	11.700,—	—	—
132	NBP rachunek bież.	44.620.710,25	8.320.466,31	36.300.243,94	—
203	Zobowiązania inkasowe	1.430.119,—	1.816.220,—	—	386.101,—
209	Inne rozrach. z dostawcami	2.744.785,31	2.789.761,81	4.543,30	49.519,80
220	Rozrachunki z budżetem	106.530,—	120.992,—	—	14.462,—
231	Rozrachunki z tyt. wynagrodz.	2.594.800,—	2.673.684,—	—	78.884,—
234	Rozrachunki z pracownik.	1.400.197,30	856.337,30	543.860,—	—
249	Inne rozrachunki	770.961,05	3.832.964,60	165.733,—	3.227.736,55
261	Rozliczenia wynagrodzeń	2.675.299,—	2.706.558,—	—	31.259,—
310	Materiały i przedm. nietrw.	798.489,—	647.446,40	151.042,60	—
351	Przedm. nietrw. w użytkow.	1.177.044,60	—	1.177.044,60	—
361	Umorzenie przedm. nietrw.	—	1.177.044,60	—	1.177.044,60
411	Zużycie przedm. nietrw.	1.732.564,95	1.442,—	1.731.122,95	—
419	Energia	2.909,—	—	2.909,—	—
426	Usługi transportowe	66.073,50	117,—	65.956,50	—
429	Usługi materialne	848.068,96	138.326,—	709.742,96	—
431	Wynagrodzenia obj. f. płac	2.665.799,—	—	2.665.799,—	—
435	Kraj. podróże służbowe	101.141,90	—	101.141,90	—
440	Narzuty na wynagrodzenia	467.641,—	—	467.641,—	—
460	Usługi niematerialne	1.439.716,50	47.909,50	1.391.807,—	—
765	Inne dochody zewnętrzne	645.096,40	2.010.145,70	—	1.365.049,30
767	Składki członkowskie	3.390,90	36.845.380,35	—	36.841.989,45
801	Fundusz w środkach trwał.	326.870,—	1.784.638,—	—	1.457.768,—
805	Fundusz w środkach obrot.	38.418,—	38.418,—	—	—
860	Wynik finansowy	—	3.752.064,95	—	3.752.064,95
877	Odpisy na fundusze	1.409.011,—	—	1.409.011,—	—
981	Fundusz na inwestycje	1.409.011,—	1.409.011,—	—	—
	R a z e m	77.543.093,12	77.543.093,12	48.381.878,65	48.381.878,65

Ważniejsze pozycje kosztów w zł.

okres 3.10.—31.12.1980 r.

66.950	— fundusz płac		
77.500	— prace zlecone		
20.000	— wynajęcie sali w Teatrze Wielkim na zebranie przedstawicieli kół		
285.465,60	— wynajęcie dwóch pociągów do Gdańska		
109.305,70	— materiały biurowe		
94.389	— wynajęcie i nagłośnienie Hali Gwardii na zebranie przedstawicieli kół		
79.397	— remont pomieszczenia na Szpitalnej 5		
66.226	— materiały fotograficzne		

styczeń 1981

265.154	— płace	88.214	— biurka i stoły
50.400	— prace zlecone	20.000	— pomoc dla rolników
32.822	— ZUS	20.000	— opłata za Mszę na int pogołych w XII.70.
30.000	— krzesła		
26.625	— papier	18.553	— plakaty
8.050	— maszyna do liczenia		

luty

357.772	— płace	21.940	— papier
266.553	— prace zlecone	215.250	— kasety magnetofonowe
87.941	— ZUS	89.722	— opłata za telexy
30.000	— pomoc dla rolników	124.887	— opłata za telefony
42.000	— składki na KKP	473.200	— meble

marzec

520.907	— płace	189.274	— papier
251.484	— prace zlecone	70.500	— maszyna do pisania
37.941	— ZUS	48.000	— powielacz
310.420	— oddziały	147.972	— telefony
15.432	— KKP	24.350	— telexy

kwiecień

730.973	— płace	118.100	— meble
192.330	— prace zlecone	167.934	— opłaty telefoniczne
167.618	— ZUS	22.327	— opłaty za telexy
459.733	— oddziały	24.000	— maszyna do liczenia
287.548	— OPSZ KKP	80.000	— Hala Gwardii
22.000	— dotacje dla kół	21.501	— czynsz

Należy jednocześnie zaznaczyć, że artykuły reklamowe (głównie znaczki), które rozprowadzane są za pośrednictwem Regionu wśród członków Związku,

pochodzą z zakupów od przedsiębiorstw państwowych, spółdzielczych, społecznych i rzemieślników. Część tych artykułów przekazywana jest Regionowi w formie darowizny. Uzyskane ze sprzedaży tych artykułów znaczne dochody przeznaczone są przede wszystkim na poligrafię, zakupy papieru i maszyn oraz kupno do tworzonej biblioteki książek pochodzących z wydawnictw niezależnych (NOWA, im. Konstytucji 3-go Maja, KRAG, GŁOS, Oficyna Liberałów itp.). Szczegółowe rozliczenie wpływów i wydatków znajduje się w Regionie.

Pomimo wielu trudności organizacyjnych finanse MKZ są całkowicie uporządkowane i zamykają się oszczędnościami wynoszącymi na dzień 31 maja br. sumę zł 44.513.718,44 z czego 2.599.321,55 stanowi fundusz pomocy dla ofiar trzęsienia Ziemi we Włoszech.

NAJWAŻNIEJSZE PODEJMOWANE AKCJE

Od pierwszych dni września zgodnie z porozumieniami z Gdańska, Szczecina, Jastrzębia i Katowic zaczęły się organizować NSZZ we wszystkich regionach i zakładach kraju. Od pierwszych też dni Komitety Założycielskie napotykały na ogromne utrudnienia ze strony administracji państwowej i partyjnej wszystkich szczebli. Opieszale przebiegały też prace nad realizacją pkt. 8 Porozumienia Gdańskiego prowadzone ponadto sprzecznie z zasadami sprawiedliwości społecznej. Sytuacja ta zmusiła związek do proklamowania strajku ostrzegawczego, który został przeprowadzony 3.X. Strajk wykazał dużą sprawność organizacyjną organizacji zakładowych tak w naszym regionie, jak i w całym kraju. Był potężną demonstracją siły i jedności Związku, co pozwoliło umocnić pozycję Związku wobec władz. Przełamało to znowę milczenia środków masowego przekazu wokół istnienia i działalności NSZZ „Solidarność”.

Kolejnym najważniejszym etapem walki o Związek był okres od 24.X do 10.XI. Próba podporządkowania Związku PZPR napotkała zdecydowany opór naszych członków. Do dnia 10.XI.80 zakończono przygotowanie do walki strajkowej o niezależność Związku.

Rejestracja dała nam gwarancję wolności związkowej, spowodowała gwałtowny rozwój Związku i naszego regionu. Uzyskaliśmy realny wpływ na życie społeczne i staliśmy się organizacją, której opinii nie mogły być pomijane przez władze.

Manipulacje władz w okresie walki o rejestrację naszego Związku były świadectwem skandalicznego stanu praworządności. Ze szczególną siłą ujawniło się to w czasie walki regionu o uwolnienie pracownika poligrafii J. Narożniaka. Sformułowane postulaty po raz pierwszy określili kierunki i zakres niezbędnych zmian dla poprawy stanu praworządności w naszym kraju. Obecnie jest to jeden z głównych tematów toczących się negocjacji.

W pierwszych dniach grudnia Region włączył się w ogólnokrajową akcję pomocy dla ofiar trzęsienia Ziemi we Włoszech. Zostały zgromadzone dary i przekazane transportem lotniczym i samochodowym. W wyniku odwoła-

nia akcji zbierania darów rzeczowych zgromadzone wcześniej dary, których Włosi nie przyjęli, zostały w kraju rozdane dla różnych instytucji i środowisk społecznych trudniących się organizowaniem pomocy dla ludzi biednych i chorych. Zgromadzono również ponad 2,5 mln zł na koncie regionu Mazowsze z wyłącznym przeznaczeniem na pomoc dla ofiar trzęsienia Ziemi we Włoszech. Pieniądże te miały być przeznaczone na zakup budownictwa dla zabezpieczenia pierwszej pomocy lekarskiej na terenach objętych trzęsieniem Ziemi. Wytypowane do zakupu odpowiednie rodzaje budynków nie zostały jednak zakupione z uwagi na fakt, że ostatecznie Włosi nie potwierdzili swych potrzeb i pieniądze w chwili obecnej pozostają zablokowane na koncie.

Przeprowadzona analiza realizacji porozumień z Gdańska, Szczecina, Jastrzębia i Katowic wykazała, iż strona rządowa nie tylko nie realizuje punktów porozumienia, ale nawet nie poczyniła odpowiednich przygotowań i nie przedstawiła konkretnych projektów do zaopiniowania Związkowi. Największe napięcie wywołała próba odejścia władz od realizacji zagwarantowanego Porozumieniami 5-ciodniowego tygodnia pracy. Region przedstawił w dniu 17.XI na posiedzeniu KKP swoją opinię na temat projektu skracania czasu pracy oraz warianty rozwiązania tego problemu uwzględniające aktualną sytuację społeczną i gospodarczą kraju. Pod koniec grudnia władze podjęły próbę wprowadzenia nieskonsultowanego ze Związkiem rozporządzenia o skracaniu czasu pracy. Wobec braku realizacji innych ważnych dla funkcjonowania Związku punktów porozumień, w tym tak zasadniczych jak dostęp do środków masowego przekazu, rejestracja związku zawodowego rolników, uwolnienie więźniów politycznych — Związek podjął uchwałę o niepodejmowaniu pracy w soboty. Próba represjonowania członków Związku realizujących uchwałę spowodowała podjęcie akcji protestacyjnych (strajkowych) w naszym regionie. Były to 4-rogodzinny strajk ostrzegawczy MZK w dniu 16.I oraz 4-rogodzinny strajk ostrzegawczy ok. 50-ciu wielkich zakładów pracy w dniu 23.I. Akcje tego typu przeprowadzane także i w innych regionach oraz zapowiedziany strajk ostrzegawczy całego Związku spowodowały odstępianie władz od realizacji rozporządzenia i przyjęcie uzgodnionych ze Związkiem zasad skracania czasu pracy.

Jednym z problemów podjętych i prowadzonych na zlecenie KKP przez Region był podział majątku CRZZ i związków branżowych. Wynikiem prowadzonych negocjacji było wprowadzenie przez nasz Związek kontrol. nad rozdzielanym majątkiem i funduszami CRZZ, przejęcie przez MKZ-y części majątku WRZZ-ów oraz zabezpieczenie Instytutu Wydawniczego przed przejęciem go przez RSW „Prasa”. Opracowano też zasady dalszego postępowania w celu ostatecznego podziału majątku CRZZ i związków branżowych (na drodze ustawy).

W programie działań Komitetu Założycielskiego Regionu jednym z najważniejszych zadań było udzielenie pomocy organizującemu się niezależnemu związkowi zawodowemu rolników indywidualnych i poparcie na rzecz rejestracji tego związku. Udzielano niezbędnej pomocy finansowej i orga-

nizacyjnej (akcje plakatowe, ulotkowe, propagandowe w zakładach pracy). Utworzony został Fundusz Pomocy dla Rolnictwa przy naszym Regionie. W ramach działań Funduszu sekcja kulturalna przekazała około 0,5 mln zł dochodu z imprez organizowanych na rzecz pomocy rolnictwu indywidualnemu.

Największą akcją strajkową regionu był strajk ostrzegawczy i przygotowania do strajku generalnego w czasie kryzysu bydgoskiego. Wielki sukces polityczny Związku uzyskany został dzięki dyscyplinie i jednolitemu współdziałaniu wszystkich regionów. Przeprowadzana obecnie szczegółowa analiza tej akcji wykazuje jednak szereg niedociągnięć organizacyjnych, które muszą zostać usunięte i dotyczą wszystkich szczebli i wszystkich struktur Związku w naszym regionie i w kraju.

PODSUMOWANIE DOTYCHCZASOWEJ DZIAŁALNOŚCI

Na Komitety Założycielskie organizującego się Związku jego członkowie złożyli odpowiedzialność za poprawę wszystkich warunków pracy i życia obywateli naszego kraju. Ponadto jesteśmy związkiem wielozawodowym (około 3 tys. zawodów). Sytuacja ta doprowadziła do tego, że całego szeregu postulatów i wniosków kierowanych pod adresem Zarządu Regionu nie byliśmy w stanie do chwili obecnej zrealizować. Cały szereg postulatów (dotyczących budownictwa, wychowania przedszkolnego, zaopatrzenia rynku, problemów produkcji itd.) nie leży w zakresie statutowej działalności Związku. Nie oznacza to, że Zarząd regionu tych problemów nie podejmował. Nasze prace szły jednak w kierunku stworzenia innych organizacji społecznych, które przejęłyby ciężar rozwiązywania i realizowania zgłaszanych wniosków i postulatów. Do chwili obecnej nie udało się jednak powołać Ruchu Obrony Konsumenta, w niewystarczającym stopniu rozwija się samorząd pracowniczy, nie rozwiązany jest problem tworzenia samorządów mieszkańców.

Jednym z najważniejszych elementów pracy Regionu jest obieg informacji. W chwili obecnej ilość informacji przesyłana do Komisji Zakładowych (poprzez prasę, telexy, konsultantów) jest wciąż niewystarczająca. Jak wykazują jednak badania, zablokowanie dużej części informacji następuje na szczeblu Komisji Zakładowych. Problem ten wymaga wyjaśnienia i rozwiązania.

Do chwili obecnej nierozwiązany jest problem przepływu informacji do członków Związku i Komisji Zakładowych do Zarządu Regionu. Obecnie zasięga się opinii i informacji poprzez badania sondażowe wśród części komisji i członków Związku. Inny tryb uwzględniający głosy i opinie wszystkich wymaga stworzenia i odpowiedniego wyposażenia technicznego działu przetwarzania danych.

Jednym z najważniejszych elementów w pracy Związku jest praca Komisji Zakładowych. Dotychczas Region nie wypracował skutecznych sposo-

bów kształcenia działaczy tego szczebla. Nie posiadamy wydawnictwa, które mogłoby zaspokoić potrzeby na materiały instruktażowe, istniejące opracowania nie są wykorzystywane do dokształcania się, członkowie Komisji Zakładowych, prawdopodobnie z braku czasu, nie korzystają z wykładów Wszechnicy Robotniczej.

Wszystkie poruszane w sprawozdaniu problemy spotęgowane są sytuacją gospodarczą, polityczną i społeczną naszego kraju. Od Zarządu Regionu wymagało to działań w kierunku rozwiązań generalnych, zmieniających dotychczasowe struktury i zasady funkcjonowania administracji państwowej. Proces ten nie został zakończony. Jeszcze długo wiele nabrzmiałych problemów społecznych czekać będzie rozwiązania. Obowiązek ten spadnie na Zarząd wybrany na naszym I-wszym Walnym Zebraniu.

Tekst ten jest streszczeniem całościowego sprawozdania ustępującego Komitetu Założycielskiego, które jest dostępne w biurze Regionu.

Region nasz powstał, funkcjonował i osiągnął swój obecny kształt organizacyjny dzięki ogromnemu wkładowi pracy kilkuset działaczy, którzy poświęcili swój czas, urlopy, nie otrzymując w zamian nic, poza satysfakcją, że dołożyli swego trudu do przebudowy życia społecznego w naszym kraju. Od nas wszystkich zależy, czy ich trud nie będzie zmarnowany.

Jeżeli w działaniach Komitetu Założycielskiego nie znajdujecie zasadniczych błędów, które dyskredytowałyby naszą pracę, to prosimy Was, Szanowni Delegaci, o udzielenie nam absolutorium.

3.06.1981 r.

PREZYDIUM MKZ

Przedstawiony PROGRAM NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” REGIONU MAZOW-SZE jest pierwszą na naszym terenie próbą całościowego ujęcia spraw sta-jących przed Związkiem. Siłą rzeczy jest to projekt niedoskonały, w po-szczególnych częściach opracowany na różnym stopniu szczegółowości zależnie od posiadanych danych. W toku Walnego Zebrania powinien zo-stać uzupełniony, zwłaszcza w części szczegółowej, na którą złożą się wnioski przyjęte przez Walne Zebranie Delegatów. Projekt uważamy rów-nież za podstawę przygotowania instrukcji dla Delegatów Regionu na Zjazd Związku.

Projekt

UCHWAŁA Nr 2

z dnia W SPRAWIE PROGRAMU DZIAŁANIA ZWIĄZKU
W REGIONIE

CZĘŚĆ I PROGRAM NSZZ SOLIDARNOŚĆ REGIONU MAZOWSZE

(Projekt ramowy)

I. Warunki działania, rola i zadania Związku.

1. Związek nasz powstał i organizuje się w okresie ogólnego ostrego kryzysu gospodarczego, społecznego i politycznego godzącego w podstawy bytu całego narodu.

2. Sytuacja w jakiej rodzi się Związek jest przyczyną szerokiego zakro-żenia jego roli i nadmiernego obciążenia, któremu musi sprostać. Jest on nie tylko Związkiem chroniącym wąsko pojęte interesy pracobiorców, ale nadto jest masowym ruchem samoobrony społecznej oraz obywatelskim ruchem odnowy.

3. Jako Związek chroniący interesy pracowników musi walczyć o prawo do pracy w odpowiednich warunkach i godziwej zapłaty za nią oraz o pra-wo do ludzkich warunków bytowania. Jako ruch samoobrony społecznej musi walczyć o prawdę i praworządność, bowiem właśnie one chronią podstawy istnienia Związku. Jako obywatelski ruch odnowy musi poczyna-jąc od szczebla najniższego, walczyć o samorządność i demokrację, bo-wiem poszanowanie ich stanowi niezbędny warunek podźwignięcia kraju z upadku.

4. Spełniając tak szeroko zakrojoną rolę, Związek nie może zastępować państwa, bowiem ani nie jest do tego przygotowany, ani nie posiada po temu warunków, a nadto nie może tego czynić pod groźbą utraty tożsamości. Związek nie może opracowywać planów, metod ich urzeczywistniania ani też przyjmować odpowiedzialności za ich wyniki. Może natomiast i powinien wyrażać społeczne oczekiwania i przedstawiać swoją ocenę sytuacji, określać kierunki przemian i warunki, na jakich mogą się one dokonywać, wysuwać propozycje i wnioski oraz opiniować powstające plany, metody wprowadzania ich w życie i osiągnane wyniki. W tym celu musi zdobywać się na własne oceny, ekspertyzy, raporty, na własne projekty i programy działania, musi wypracować własną hierarchię potrzeb i możliwości.

II. Ochrona pracy i bytu podstawowym warunkiem przemian.

1. Reforma gospodarcza kosztuje dużo, ale kryzys jeszcze więcej. Mimo to nie może ona prowadzić do pogarszania warunków pracy i warunków życia społeczeństwa. Ponieważ w najbliższej przyszłości możliwe jest dalsze obniżenie poziomu życia, wynikające zarówno z pogłębiającego się kryzysu jak i z kosztów wprowadzania reformy trzeba zatroszczyć się przede wszystkim o te rodziny, których żywciele zarabiają mniej niż średnia krajowa. W związku z tym należy:

A. Ustalić minimum socjalne i wysokość dodatku drożyznianego odpowiednio do wzrostu cen oraz wypracować sposoby objęcia pomocą wszystkich potrzebujących. Koszty kryzysu i wprowadzania reformy muszą obciążyć przede wszystkim warstwy dotychczas uprzywilejowane.

B. Doprowadzić do sporządzenia przez władze wojewódzkie programów przeciwdziałania bezrobociu i uzgodnienia ich z Regionem przy udziale Oddziałów. Na państwie ciąży obowiązek tworzenia funduszu nowych miejsc pracy oraz pokrywania kosztów przekwalifikowania i przemieszczania pracowników.

C. Doprowadzić do wypracowania przez władze takiego mechanizmu cen, który pozwoli na odrzucenie reglamentacji towarów i poprawę rynku.

D. Doprowadzić do powstania prawidłowego systemu rozprowadzania towarów, nie dopuszczającego marnotrawstwa, nierówności i nierytmiczności. Region i Oddziały powinny mieć zapewniony udział w nadzorze.

2. Dla umocnienia biologicznych podstaw bytu całego narodu najważniejsze są sprawy produkcji żywności, budownictwa mieszkaniowego, warunków pracy, ochrony środowiska, służby zdrowia i trzeźwości.

A. Wspólnie z „Solidarnością Wiejską” i z „Solidarnością Rzemieślniczą” należy opracować regionalny program pomocy rolnictwu indywidualnemu, który upowszechni i scali doraźne poczynania Oddziałów, Terenowych Komisji Współpracy, poszczególnych organizacji zakładowych i Zarządu Regionu. Również rozprowadzanie produktów rolnych wymaga wspólnego wypracowania nowych sposobów nie dopuszczających marnotrawstwa i spekulacji. Ponadto należy wspierać powstawanie i działania niezależnych od

producentów ciał społecznych mających na celu ochronę konsumentów przed produktami szkodliwymi dla zdrowia oraz ściganie sądowe ich wytwórców.

B. Należy doprowadzić do powstania uzgodnionego z Regionem i poszczególnymi Oddziałami programu budowy mieszkań a następnie zapewnić Związkowi uczestnictwo w nadzorze nad jego wykonaniem. Związek musi zapewnić sobie także udział w nadzorze nad rozdziałem mieszkań tak, aby dokonywany był zgodnie z potrzebami społecznymi. Specjalny zespół powinien czuwać nad zaprzestaniem stosowania w budownictwie surowców promieniotwórczych (budownictwo wielkopłytowe) i trujących (wykończenia mieszkań). Przedmiotem oddzielnych prac i wniosków powinny stać się budynki już zasiedlone i ich dalszy los.

C. W dziedzinie ochrony pracy trzeba jak najszybciej stworzyć sieć społecznych związkowych inspektorów pracy współpracujących z zakładowymi komisjami ochrony pracy i z regionalną komisją ochrony pracy. Muszą oni otrzymać zbiór przepisów bhp wydany w masowym nakładzie. W następnej kolejności trzeba opracować i wydać powszechnie dostępny katalog stanowisk pracy z wykazami odpowiednich dla każdego stanowiska zabezpieczeń wraz z wymienieniem skutków ich nies tosowania. Do tego należy wypracować zasady postępowania interwencyjnego. Powinny być zbadane i wykorzystane możliwości pomocy ze strony zagranicznych związków zawodowych i innych organizacji, jaką mogłyby nam okazać w postaci aparatury pomiarowej dla odpowiednich komórek Związku. W skali ogólnokrajowej należy dążyć do uzależnienia wysokości świadczeń ubezpieczeniowych, obciążających zakłady pracy, od warunków pracy na poszczególnych stanowiskach oraz dążyć do stworzenia państwowego organu nadzoru nad warunkami pracy podporządkowanego Sejmowi.

D. Przy Terenowych Komisjach Współpracy i Oddziałach Terenowych powinny powstać Komisje Ochrony Środowiska współpracujące z Regionalną Komisją Ochrony Środowiska. Na użytek tych zespołów roboczych należy wydać zbiór odpowiednich przepisów wraz z komentarzem dotyczącym zasad postępowania interwencyjnego. Wynikiem pracy komisji współdziałających z zainteresowanymi instytucjami powinien być raport o stanie zagrożenia na obszarze Regionu. Wynikające z raportu wnioski będą podstawą do dalszych poczynań. W skali ogólnokrajowej należy dążyć do stworzenia Głównego Urzędu Ochrony Środowiska podporządkowanego Sejmowi oraz do stworzenia takiego systemu przepisów, który czyniłby nieopłacalnym niszczenie środowiska naturalnego.

E. Rozpoznanie potrzeb w dziedzinie opieki zdrowotnej w skali oddziałów i całego Regionu obejmujące pomieszczenia, aparaturę, leki i sprzęt oraz personel jest pierwszym krokiem do tego, by pojedyncze i przypadkowe poczynania obrócić w program ratowniczy dla służby zdrowia. Należy sporządzić wykazy budynków zarówno gotowych, jak i znajdujących się w budowie nadających się do adaptacji, po czym, w przypadkach nieuzasadnionego dobrem społecznym wykorzystania — powodować zmianę ich przeznaczenia na placówki służby zdrowia. Organizacjom i instytucjom zgłaszającym go-

towość niesienia pomocy naszemu Związkowi należy przedstawić zapotrzebowanie na sprzęt i aparaturę medyczną, a nawet proponować obejmowanie patronatu nad poszczególnymi placówkami służby zdrowia — szczególnie poza Warszawą. W skali ogólnokrajowej nieodzowne jest doprowadzenie do udziału Związku w Nadzorze nad Narodowym Funduszem Ochrony Zdrowia a także doprowadzenie do powstania uzgodnionego ze Związkiem programu reformy kształcenia i zatrudnienia pracowników oraz programu reformy organizacji służby zdrowia a następnie do wprowadzenia ich w życie.

F. Warunki pogłębiającego się kryzysu powiększyły zagrożenie alkoholowe. Region domaga się pełnego wprowadzenia w życie 10-punktowego planu rządowego walki z alkoholizmem oraz dalszych posunięć w tym kierunku. Należą do nich przede wszystkim zmiana przepisów, która zapewni rzeczywistą swobodę stowarzyszenia się, co sprzyja powstawaniu organizacji trzeźwościowych i abstynenckich, oraz zmiana planowania, która przestanie pobudzać do wzrostu produkcji napojów alkoholowych i do zwiększania wpływów z ich sprzedaży. Ponadto należy podjąć wszelkie kroki by nowa Ustawa o Alkoholu została uzgodniona ze Związkiem. Region będzie udzielał wsparcia wszelkim swobodnie tworzącym się, niezależnym i samorządnym organizacjom trzeźwościowym i abstynenckim, a szczególnie ruchom młodzieżowym urzeczywistniającym ideę abstynencji. Dla nadzorowania wykonania przepisów przeciwalkoholowych i dokonywania okresowej oceny oraz przedstawiania wniosków należy powołać Regionalną Komisję Trzeźwości oraz jej odpowiedniki w oddziałach. Do związkowych programów oświatowych i wydawniczych należy wprowadzić treści obrazujące rzeczywisty stan rzeczy w tej dziedzinie. Komisje Zakładowe muszą rugować spożycie alkoholu na terenie zakładów pracy, a tym bardziej podczas pracy. W pracy i w życiu związkowym każdego związkowca obowiązuje pełna wstrzeźliwość od alkoholu, a w życiu prywatnym przynajmniej trzeźwość.

3. Stajemy w obliczu niedoborów żywności, opału i innych artykułów pierwszej potrzeby. Związek musi być przygotowany do pogłębiania się braków i podjąć odpowiednie kroki zarówno w skali Regionu, jak i w skali Oddziałów oraz Terenowych Komisji Współpracy.

A. Zarząd Regionu musi uzyskać wgląd do przygotowanych przez władze miejskie i wojewódzkie programów zapobiegania niedostatkom a następnie przedstawiać społeczeństwu swoją ocenę.

B. Podobne rozpoznanie należy przeprowadzić w zakresie przygotowań do sezonu zimowego.

C. Rozważyć należy sprawę powołania systemu społecznego nadzoru nad запасami i rozprowadzaniem żywności, opału i innych artykułów pierwszej potrzeby. Związek powinien mieć udział w sprawowaniu takiego nadzoru.

D. Za pośrednictwem Komisji Zakładowych, Terenowych Komisji Współpracy i Oddziałów Terenowych należy przygotować system samopomocy społecznej na wypadek powstania poważnego zagrożenia niedostatkami.

III. Prawda i praworządność warunkiem trwałości przemian

1. Prawda w życiu publicznym chroni nas przed pozorną demokracją i przed pozorną praworządnością, pod którymi kryją się rządy siły i bezprawia. Dla samoobrony przed łamaniem demokracji i praworządności niezbędna jest jawność życia publicznego i wolność słowa, za czym idą uznanie dla wielorakości poglądów oraz dopuszczanie wielości niezależnych źródeł informacji.

A. Pierwszym naszym narzędziem w szerzeniu prawd o życiu publicznym jest praca związkowa. Podstawowym zadaniem jest doprowadzenie do tego, by każdy związkowiec otrzymywał codziennie wydawnictwa Regionu. Ponadto należy zwiększyć dostęp Związku do radiowęzłów zakładowych i rozszerzyć produkcję fonograficzną. W prasie ogólnodostępnej oraz w radiu i TV muszą ukazywać się nasze artykuły i audycje, muszą ukazywać się protesty i sprostowania przede wszystkim tych kłamstw i przemilczeń, które dotyczą Związku a nadto tych fałszów i przemilczeń, które naruszają zasadę jawności życia publicznego i kryją bezprawie. W skali ogólnokrajowej należy dążyć do rzeczywistego uspołecznienia środków masowego przekazu przez poddanie ich nadzorowi społecznemu określonego ustawowo w porozumieniu ze Związkiem.

B. Przedstawiciele prasy związkowej i poszczególnych szczebli organizacyjnych Związku powinni korzystać z jawności obrad organów przedstawicielskich, łącznie z obradami komisji i instancji, aby w przypadkach tego wymagających dzielić się spostrzeżeniami z ogółem związkowców. Region musi dążyć do ustawowego zagwarantowania jawności działań administracji państwowej i gospodarczej oraz do ustawowego zagwarantowania jak najszerszego zakresu swobody wypowiedzi i zebrań, z ścisłym określeniem ograniczeń uzasadnionych najwyższymi względami państwowymi, co winno być poddane nadzorowi organów przedstawicielskich i niezależnych sądów.

C. Prowadzenie i uzgadnianie działań mających na celu rozpowszechnianie prawdy o życiu publicznym w naszym kraju powinno należeć do rzeczników informacyjnych w Regionie i w Oddziałach. Okresowe oceny stanu jawności życia publicznego i prawdziwości informacji o nim powinien sporządzać i udostępniać wszystkim kołom rzecznik informacyjny Regionu.

2. Prawda o naszej przeszłości i terażniejszości pozwala nam zachować świadomość społeczną i tożsamość narodową na gruncie których powstał Związek. Podstawowym warunkiem szerzenia tej prawdy jest niezależność oświaty i kultury oraz ich niekrępowany rozwój.

A. Szczególnie dotkliwe straty poniosło społeczeństwo wskutek zakłamania i przemilczania w nauczaniu historii. Los tego przedmiotu przyczynia szczególnej troski całemu społeczeństwu i obowiązkiem Związku jest wspieranie wszelkich poczynań mających na celu przywrócenie szkole historii prawdziwej. W Regionie należy przede wszystkim otoczyć opieką zespoły nauczycieli historyków pracujących nad zmianą istniejącego stanu.

B. Jednym z dostępnych nam sposobów szerzenia prawdy o nas samych jest oświata związkowa. Za jej pośrednictwem należy krzewić wiedzę historyczną oraz upowszechniać znajomość zagadnień samorządności demokracji i życia związkowego, ze szczególnym uwzględnieniem treści pomijanych i wypaczonych w tak zwanym oficjalnym obiegu. Tak prowadzona działalność będzie zarazem bodźcem pobudzającym do zmian w oświacie oficjalnej. Działalność oświatowa wewnątrz Związku należy przede wszystkim do Wszechnicy Robotniczej będącej załącznikiem Uniwersytetu Robotniczego oraz do Komisji Oświaty Związkowej działających na różnych szczeblach. W najbliższym okresie należy stworzyć programy takiej oświaty oraz rozpocząć wydawanie różnych cykli Biblioteki Wszechnicy.

C. W samokształceniu ważną rolę odgrywają biblioteki przy kołach Związku wyposażone przede wszystkim w trudno dostępne wydawnictwa nieoficjalne i związkowe. W obliczu znacznego zapotrzebowania i niedostatków rynku należy powołać zespół roboczy, który zajmie się poprawą zaopatrzenia tych bibliotek oraz ich regulaminem. Przedmiotem oddzielnych starań powinno być zwiększenie produkcji wydawnictw niezależnych i przeznaczenie jej w całości na potrzeby bibliotek związkowych, być może drogą stworzenia powiązań organizacyjnych.

D. Zarówno Komisjom Zakładowym jak i szeregowym związkowcom należy umożliwić rozeznanie i ułatwić wybór w świecie kultury niesionej przez dzień bieżący. W tym celu należy: wydawać informator kulturalny w nakładzie umożliwiającym jego otrzymanie nie tylko kołom ale i zainteresowanym związkowcom; stworzyć ośrodek bieżącej informacji kulturalnej w Regionie; doprowadzić do tego, by polecenie wydarzenia kulturalnego przez Związek było równoznaczne z gwarancją wartości; ułatwić nawiązywanie bezpośredniej łączności między załogami a twórcami.

E. W skali ogólnokrajowej należy wspierać wszelkie dążenia do samorządności i niezależności od wpływów politycznych występujące zarówno w szkolnictwie, jak i w środowiskach twórczych, oraz dążyć do dalszych reform w tym kierunku. Ponieważ nakłady na oświatę i kulturę są wypracowywane przez całe społeczeństwo, administracyjna czynność ich rozdziału nie uprawnia państwa do rozstrzygnięcia o treści działań oświatowych i kulturalnych. To winno być poddane nadzorowi wyłącznie społecznemu. W powyższym mieści się również prawo rozstrzygnięcia o formach naszej architektury mieszkalnej, w której należy powstrzymać dalszą produkcję przyszłych slums'ów. Szczególnych starań wymaga stopniowe zwiększanie nakładów na rozwój szkolnictwa oraz kultury.

3. Praworządność jest podstawą ładu społecznego dającego warunki istnienia i działania naszego Związku oraz zapewniającego możliwości korzystania ze swobód obywatelskich i praw ludzkich każdemu związkowcowi. Dbałość o praworządność jest zatem niczym innym jak samoobroną przed bezprawiem zagrażającym zarówno każdemu z nas, jak i całemu społeczeństwu.

A. Zasadnicze znaczenie dla utrzymania praworządności ma powszechny nadzór obywatelski, a ten z kolei jest zależny od świadomości prawnej społeczeństwa. Dlatego do programu oświaty związkowej należy włączyć zagadnienia związane z ważniejszymi normami prawnymi i z zasadami ich przestrzegania. Odpowiednie opracowania powinny się znaleźć również wśród wydawnictw związkowych.

B. Ze strony Związku stały nadzór nad stanem praworządności i udzielanie pomocy dotkniętym bezprawiem należy do Regionalnej Komisji Interwencyjnej oraz jej odpowiedników w oddziałach. Materiały zebrane przez komisje powinny stanowić podstawę do sporządzania przez Komisję Regionalną okresowej oceny sytuacji w Regionie, która będzie publikowana w nakładzie umożliwiającym przekazanie jej wszystkim kołom. Należy poszukiwać sposobów na objęcie działaniem Komisji także więźniów.

C. W skali ogólnokrajowej starania o podporządkowanie władz administracyjnych przedstawicielskim organom wybieralnym na różnych szczeblach muszą być czynione równoległe ze staraniami o ustanowienie nowej ordynacji wyborczej do rad narodowych i do Sejmu. Rozszerzeniu powinny ulec uprawnienia posiadane przez terytorialne organa przedstawicielskie. Do kręgu tych uprawnień należy wprowadzić m.in. sprawy dotyczące porządku publicznego i więziennictwa. Na oddzielne wymienienie zasługuje prokuratura. Jej włączenie do resortu wymiaru sprawiedliwości, a tym samym oddanie nadzorowi ze strony Sejmu jest niezbędne.

D. W dziedzinie porządku prawnego należy doprowadzić do: rzeczywistego uznania praw przyjętych przez społeczność międzynarodową ze zwróceniem szczególnej uwagi na ich stosowanie w postępowaniu karnym i w więziennictwie; ścisłego określenia zasad, warunków i sposobów użycia przemocy; zwiększenia swobody w dziedzinie samoorganizacji społeczeństwa; przywrócenia niezależności sądom przez uznanie przywileju nieusuwalności sędziów; rzeczywistego rozdziału władzy sądowniczej od władzy wykonawczej. Ponadto należy dążyć do powołania Sądu Konstytucyjnego i Trybunału Stanu oraz do rozszerzenia uprawnień sądownictwa administracyjnego na orzekanie o naruszeniach politycznych praw obywateli.

E. Ogromną rolę w walce z bezprawiem odgrywa Komitet Obrony Więzionych za Przekonania oraz Patronat nad więźniami. Należy im się wsparcie i opieka oraz współdziałanie ze strony wszystkich związkowców i władz związkowych. Region powinien podejmować systematyczne starania o uznanie obu instytucji przez władze państwowe.

IV. Demokracja i samorządność podstawą odnowy.

1. Związek jako ruch odnowy musi przede wszystkim tworzyć mechanizmy zapewniające demokrację wewnątrz związkową. Musi dążyć do kształtowania zarówno postaw ludzkich jak i rozwiązań instytucjonalnych.

A. Na wszystkich szczeblach Związku kształtuje się nowy rodzaj działa-

cza, którego musi cechować jednocześnie przedsiębiorczość i służebność w stosunku do wyborców. Jego podstawowym obowiązkiem jest słuchanie głosu wyborców i stosowanie się do tego co zostało ustalone przez większość z nich. Jednocześnie, jeśli wymagają tego okoliczności, musi zdobywać się na rozstrzygnięcia samodzielne, jednak zawsze zgodne w jego sumieniu z oczekiwaniami tych, których jest przedstawicielem i którym będzie zdawał sprawę ze swoich poczynań. Postawy członków związku kształtują się dziś ze wzmoczoną siłą na wszystkich jego szczeblach i to nakłada na wszystkich obowiązek bezwzględnego przestrzegania zasad uczciwości, sprawiedliwości i poszanowania godności ludzkiej.

B. Organizacja Zakładowa jest podstawową jednostką Związku gdzie urzeczywistnia się zasadnicza działalność związkowa, dlatego zwłaszcza tam należy dbać o to, by dobro części nie przesłoniło dobra ogółu. Właśnie wśród codziennych spraw wypełniających życie kół i organizacji zakładowych nie wolno zapominać o obowiązku wierności ideom jakie zrodziły „Solidarność” i jakie przyświecają jej istnieniu, o obowiązku wierności duchowi i literze jej Statutu. Organizacje Zakładowe mają znaczne uprawnienia, ale spoczywa na nich wielka odpowiedzialność. Ich uchwały muszą być podejmowane zgodnie ze Statutem, po dojrzałym namyśle i z rozwagą. Przewidziane musi być i to jak mogą zaowocować dla Związku.

C. Do władz Regionu należy wypracowanie takiego sposobu podejmowania ważnych decyzji aby dawał on związkowcom jednakowe możliwości wpływu zarówno na podejmowanie decyzji, jak na ich urzeczywistnianie, Uchwały i rozstrzygnięcia władz związkowych muszą być zgodne z odczuciami, przekonaniem i wolą większości członków Związku. Pełne poszanowanie należy zapewnić zasadzie jawności życia związkowego, a zwłaszcza jawności podejmowania decyzji. Związkowcy muszą mieć możliwość wglądu w działalność władz, których obowiązkiem jest stałe informowanie ogółu o istotnych sprawach Związku. Nieodłączna od tego jest możliwość nieskrępowanej krytyki. Wszystko to sprawia, że niezbędne jest zapewnienie sprawnego, wielokierunkowego przepływu informacji między związkowcami a władzami oraz między poszczególnymi szczeblami i organami władz.

D. Dla prawidłowego działania demokracji wewnątrzwiązkowej Walne Zebranie Delegatów Regionu musi przyjąć na siebie rolę regionalnego parlamentu związkowego zbierającego się dwa lub trzy razy do roku. Władzą wykonawczą odpowiedzialną przed Walnym Zebraniem Delegatów jest Zarząd, który z kolei wybiera spośród siebie Prezydium organizujące pracę Zarządu i kierujące bieżącą działalnością Związku w Regionie. Zarząd powołuje Komisje Zarządu zajmujące się różnymi dziedzinami życia Związku. Oddziały są związkowym samorządem terenowym uzgadniającym działalność organizacji zakładowych i usprawniającym pracę Regionu. Zarząd Regionu niektóre ze swoich uprawnień może przekazywać Oddziałom. Oddziałami kierują rady obieralne podobnie jak związkowe władze. Przedstawiciele oddziałów liczących nie mniej niż 10 tys. członków i nie mających przedstawicielstwa w Zarządzie, powinni brać udział w jego pracach

bez prawa głosu. W mieście stołecznym Warszawie rolę podobną do oddziałów spełniają Terenowe Komisje Współpracy.

Podstawą demokracji związkowej jest terytorialna struktura Związku. Jej uzupełnieniem są podporządkowane Zarządowi Regionu Komisje Kordynacyjne i Sekcje pracowników określonych zawodów i branż. Komisje i Sekcje te przygotowują projekty układów zbiorowych oraz inne opracowania, oceny i wnioski w sprawach dotyczących danego zawodu czy branży.

E. Podstawy dla swobodnego przepływu informacji, wymiany poglądów, krytyki oraz kształtowania się niezależnej opinii publicznej w Związku tworzy działalność powoływanych przez Zarząd Regionu placówek. Szczególnie doniosłą rolę wśród nich pełnią: Biuro Informacyjne, prasa związkowa, Ośrodek Badań Społecznych, Wszechnica Robotnicza, Uniwersytet Robotniczy i Wydawnictwo Związkowe. Biuro Informacyjne zapewnia wymianę informacji między poszczególnymi szczeblami Związku i między różnymi organami Związku. Prasa posiadająca sieć korespondentów terenowych umożliwia wielokierunkowy przepływ informacji i publiczną krytykę oraz kształtowanie się opinii. Zarząd powołujący i odwołujący redaktorów, podobnie jak ma to miejsce w stosunku do kierowników wszystkich innych placówek, obowiązany jest zapewnić związkowym środkom masowego przekazu niezależność. Ośrodek Badań Społecznych służy ujawnianiu opinii publicznej dostarczając jej zarazem potrzebnych informacji i ocen. Wszechnica Robotnicza jest miejscem wymiany poglądów i kształtowania się związkowej opinii publicznej. Uniwersytet Robotniczy szczególną rolę spełnia w dostarczaniu treści przemilczanych lub fałszowanych w obiegu oficjalnym. Wspiera ją działalność wielu wymienionych placówek Wydawnictwa Związkowe.

2. Ruch samorządów pracowniczych jest niezbędnym partnerem Związku w dziele odnowy. I dlatego też, mimo tego, że niekiedy jego dążenia mogą okazać się sprzeczne z dążeniami Związku, obowiązkiem „Solidarności” jako obywatelskiego ruchu odnowy jest pobudzanie załóg do tworzenia samorządów i otaczanie opieką tych, które powstały, tak długo, pokąd nie okrzepną wystarczająco. Samorzady pracownicze będą odgrywać zasadniczą rolę we wprowadzaniu w życie reformy gospodarczej. Natychmiastowe wprowadzenie głębokiej i całościowej reformy gospodarczej jest koniecznością. Musi ona usunąć nakazowo rozdzielcze odgórne planowanie i zarządzanie będące główną przyczyną nieskuteczności gospodarki, marnotrawstwa, deficytów i wreszcie kryzysów. Nakazy płynące z góry i rozdzielnictwo muszą zostać zastąpione samorządnością i swobodnymi umowami między przedsiębiorstwami.

A. Reforma powinna rozpocząć się na szczeblu najwyższym, gdzie należy doprowadzić do zmniejszenia zatrudnienia, do zniesienia resortów i do utworzenia jednego niewielkiego ministerstwa przemysłu. Równie pilne jest rozwiązanie zjednoczeń i kombinatów oraz udzielenie przedsiębiorstwom prawa do swobodnego łączenia się, ograniczonego tylko ustawodawstwem antymonopolowym.

B. Przedsiębiorstwa muszą uzyskać pełną samorządność. Widząc opieszałość władz niechętnych reformie, Związek uważa, że tylko masowy, oddolny ruch samorządów pracowniczych może doprowadzić do naprawy gospodarki. Dlatego Związek będzie wspierał powstające samorządnie samorzady pracownicze, które tworząc rady pracownicze przejmują w swoje ręce przedsiębiorstwa, powołują i odwołują dyrektorów oraz zrywają więzy, którymi od 35 lat krepowano gospodarkę. Dla ułatwienia powstawania samorządów zarówno przy Zarządzie Regionu, jaki w oddziałach należy tworzyć punkty konsultacyjne oraz orpacować i wydać odpowiednie materiały pomocnicze dla Komitetów Założycielskich Samorządów. Samorządne przedsiębiorstwa muszą uzyskać pełną samodzielność. Ich działalność powinna być oparta na samofinansowaniu, tzn. na pokrywaniu własnych wydatków z własnych przychodów. Przedsiębiorstwa które nie będą przynosiły dochodu muszą być rozwiązywane w taki sposób, jaki zapewni należyty byt członkom załóg. Państwo winno dopłacać wyłącznie do tych przedsiębiorstw, w których brak dochodowości jest uzasadniony względami społecznymi.

C. Tocząca się walka rad pracowniczych przedsiębiorstw o niezależnienie się od zjednoczeń i ministerstw ma oparcie Związku. Jednocześnie Region będzie walczyć o zmianę przepisów krepujących samodzielność przedsiębiorstw i nie powinien dopuścić do uchwalenia ustaw o przedsiębiorstwie państwowym i samorządzie niezgodnych z wolą i dobrem rad pracowniczych. Zwłaszcza nie można się godzić na podporządkowanie wybranych przez rady dyrektorów kierowaniu odgórnemu.

3. Demokracja związkowa i samorzady pracownicze są tym od czego odnowę zaczynamy, nie możemy jednak na tym poprzestać. Jeśli nie doprowadzimy do demokracji i samorządności poza Związkiem i poza przedsiębiorstwami — wkrótce stracimy możliwość utrzymywania ich w Związku i w zakładach pracy. Dlatego też nie jest nam obojętne to co dzieje się poza naszymi opłatkami.

A. Sprawą najważniejszą jest nowa ordynacja wyborcza do rad narodowych i Sejmu, która powinna pozwolić na przeprowadzenie prawdziwych wyborów. Przy pracach nad nią Związek musi zająć należne mu miejsce. Trzeba aby nowa ordynacja zapewniła możliwość swobodnego zgłaszania kandydatów na posłów i radnych przez organizacje społeczne, zawodowe i polityczne oraz przez swobodnie dobrane grupy obywateli; trzeba by zapewniła wyborcom możliwość dokonywania swobodnego wyboru swych przedstawicieli; trzeba wreszcie by zapewniła w przedstawicielskich organach wybieralnych uczestnictwo organizacji społecznych, zawodowych i politycznych oraz innych grup obywateli, zgodnie z ich społecznie potwierdzonym zasięgiem. Ponadto musi ona zapewniać sprawny sposób odbywoływania posłów i radnych.

B. Rozwiązania wymaga sprawa rozszerzenia zakresu uprawnień obieralnych organów przedstawicielskich. Oprócz spraw gospodarczych należy dążyć do podporządkowania im m.in. całej dziedziny związanej ze swobodą korzystania z praw obywatelskich; wszystkich państwowych środków ma-

sowego przekazu; oświaty powszechnej; organów bezpieczeństwa i porządku publicznego łącznie z prokuraturą i więziennictwem; zaś przede wszystkim władz administracyjnych. Ponadto należy stworzyć nowe organy nadzoru odpowiedzialne przed Sejmem. Należą do nich m.in. Państwowa Inspekcja Pracy i Główny Urząd Ochrony Środowiska.

C. Dzieło odnowy i dobro Związku wymagają by obszary samorządności były jak największe. Stąd spoczywający na władzach wszystkich szczebli Związku obowiązek udzielania jak najdalej idącego poparcia wszelkim ruchom prawdziwie niezależnym i samorządnym, a przede wszystkim NSZZ RI „Solidarność” oraz „Solidarności Rzemieślniczej”, Niezależnemu Związkowi Studentów i Samorządom Pracowniczym. Ponadto wsparcia i opieki należy udzielać stowarzyszeniom twórczym, naukowym, społecznym, regionalnym, organizacjom spółdzielczym i innym wszelako pod warunkiem iż są nie z pozoru, ale prawdziwie samorządne i niezależne.

V. Zakończenie.

Praca i byt, prawda i prawo, demokracja i samorząd są głównymi obszarami działania Związku.

Godność, uczciwość i sprawiedliwość są głównymi wskazaniami członka „Solidarności”.

Tylko tak możemy być związkiem ludzi pracy, społecznym ruchem samoobrony i obywatelskim ruchem odnowy.

Tylko tak możemy być Solidarnością.

3.06.1981 r.

PREZYDIUM MKZ

UCHWAŁA NR.
z dnia. W SPRAWIE USTALENIA WYSOKOŚCI I PODZIAŁU
SKŁADEK CZŁONKOWSKICH

§ 1

1. Regularne płacenie składek jest obowiązkiem każdego członka związku.
2. Wysokość składki członkowskiej ustala się na 1% zarobku brutto wypłaconego członkowi w danym miesiącu łącznie z zasiłkiem z tytułu ubezpieczenia społecznego.
3. Do podstawy wyliczenia składki nie wlicza się nagród, wynagrodzeń w naturze lub ich ekwiwalentów, składki na cele emerytalne i wynagrodzeń z tytułu umowy zlecenia lub umowy o dzieło.
4. Wysokość składek pobieranych od emerytów i rencistów ustala się na:
5 zł — od emerytury lub renty do 2000,— zł
10 zł — od emerytury lub renty od 2001 do 4000,— zł
20 zł — od emerytury lub renty od 4001 do 6000,— zł
40 zł — od emerytury lub renty większej niż 6000,— zł
5. Obniżenie lub całkowite zwolnienie od płacenia składek członkowskich może nastąpić w wyjątkowych przypadkach na wniosek zainteresowanego i za zgodą Komisji Zakładowej (w przypadku indywidualnych członków) lub zarządu Regionu (w przypadkach Komisji Zakładowej).
6. Składki członkowskie opłacane są z dołu w miesiącu następnym w terminie do 15-lutego na rzecz Komisji Zakładowej, do 20-go na rzecz Komisji Regionalnej i do 25-go na rzecz Komisji Krajowej.

§ 2

1. Ustala się następujący podział składek związkowych pobieranych od wynagrodzeń z tytułu umowy o pracę
70% — pozostaje w dyspozycji Komisji Zakładowej
30% — odprowadzane jest do Zarządu Regionu.
2. Składki pobierane od rencistów, emerytów i członków będących na urlopie bezpłatnym pozostają w wyłącznej dyspozycji Komisji Zakładowej.
3. Komisje Zakładowe działające przy spółdzielniach inwalidów odprowadzają 10% składek do Zarządu Regionu.

§ 3

Ustala się następujący podział części ogólnej sumy składek, która odprowadzona jest do dyspozycji Zarządu Regionu.

1. Do 30% czyli do ok. 10% ogólnej sumy składek przeznaczają się na dotacje dla Komisji Zakładowych.
Zakres i formę dotacji określa regulamin ustalony przez Zarząd Regionu.
 2. Do 16% czyli do ok. 5% ogólnej sumy składek przeznaczają się na koszty organizacyjne Zarządu Regionu i jego agend wg preliminarza wydatków.
 3. Do 4% czyli ok. 1% ogólnej sumy składek przeznaczają się na koszty organizacyjne Komisji Krajowej i jej agend wg preliminarza wydatków.
 4. 50% czyli 15% ogólnej sumy składek przeznaczają się na fundusz interwencyjno-inwestycyjny, który przeznaczony jest na
 - pogotowie strajkowe
 - pomoc w rozwoju rolnictwa
 - inwestycje w dziedzinie budownictwa mieszkaniowego i socjalnego
 - inwestycje związane z działalnością gospodarczą
 - realizacja innych celów wyznaczonych przez Walne Zebranie Delegatów lub Zarządu
 - tworzenie niezbędnej rezerwy finansowej (nadwyżka)
 5. Ewentualne oszczędności uzyskane na działalności wymienionej w pkt. 1, 2, 3, odprowadzane są na fundusz interwencyjno-inwestycyjny.
- 3.06.1981 r. PREZYDIUM MKZ

Projekt

UCHWAŁA NR.

z dnia. W SPRAWIE USTALENIA WYSOKOŚCI ZASIŁKÓW
STATUTOWYCH

§ 1

Ustala się następujące wysokości zasiłków statutowych

- a) z tytułu urodzenia dziecka — 2000,— zł
- b) z tytułu zgonu członka rodziny — 2000,— zł
- c) z tytułu zgonu członka związku — 3000,— zł

§ 2

Zasiłek z tytułu urodzenia dziecka wypłacany jest obojgu rodzicom.
Zasiłek z tytułu zgonu wypłacany jest tylko raz i tylko jednej osobie.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1981 r. i wymaga zatwierdzenia przez Zjazd Związku.

§ 4

Regulamin wypłacania zasiłków statutowych określi Zarząd Regionu.

3.06.1981 r. PREZYDIUM MKZ

UCHWAŁA NR.

z dnia. W SPRAWIE ZMIANY PRZEZNACZENIA FUNDUSZU
DLA OFIAR TRZĘSIENIA ZIEMI WE WŁOSZECH

§ 1. Pierwsze Walne Zebranie Delegatów NSZZ Solidarność Region Mazowsze uchwała, że fundusz w wysokości złotych 2.599.321,55 zebrany na pomoc dla ofiar trzęsienia Ziemi we Włoszech przeznaczają się na fundusz pomocy dla ofiar klęsk żywiołowych.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1981 roku.

PREZYDIUM MKZ

Uzasadnienie

Ze względu na sytuację w kraju związaną z brakiem możliwości wymiany złotych polskich na waluty wymienialne oraz eksportu materiałów budowlanych fundusz pomocy dla ofiar trzęsienia Ziemi we Włoszech został nie wykorzystany.

W związku z wymienioną sytuacją wynika konieczność zmiany przeznaczenia funduszu.